
Otázka: Ohrožuje zákon o VŠ akademické svobody? Téma: Ostatní

Otázka: Ohrožuje zákon o VŠ akademické svobody? Téma: Ostatní

30.1.2012 Týden Strana 67 Názory a komentáře

Proti Ivan Wilhelm, náměstek ministra školství
Zbytečné obavy

Vypjatá situace, která nastala kolem předložení věcného záměru zákona o vysokých školách a věcného záměru zákona o finanční pomoci studentům vládě k projednání, vyvolává nutnost odpovědět si na otázku: Skutečně ohrožují navrhované změny akademické svobody? Je třeba upozornit na to, že vláda má v současné době k projednání pouze věcné záměry obou zákonů. Věcný záměr není návrhem zákona a neprochází tedy standardním legislativním procesem až do parlamentu. Ten nastane až při předložení paragrafovaného znění zákona, které opět musí schválit vláda a učinit tak z materiálu vládní návrh zákona. Vyostřené reakce, kterých jsme byli svědky, jsou tedy neadekvátní současnému stavu, ve kterém se projednávání uvedených dokumentů nachází.

Terčem kritiky je nejčastěji samospráva vysoké školy. Obavy vzbuzuje nové zavedení kompetencí a postavení rady vysoké školy, která bude sestavena z osobností vně školy. Dvě třetiny členů rady však bude navrhnout sama vysoká škola - třetinu rektor, třetinu akademický senát a zbývající třetinu členů pak ministr školství. To, že všechny členy takové rady bude nakonec jmenovat vláda - kolektivním usnesením - z řad renomovaných odborníků na oblast, ve které vysoká škola působí, je dostatečnou zárukou toho, že tento vnitřní orgán vysoké školy nebude podléhat aktuálním politickým tlakům. Institut rady veřejné vysoké školy bude tedy nástrojem, pomocí kterého je chráněn zájem veřejnosti, protože veřejná vysoká škola nemá právo před veřejností nic skrývat. Zásadní role v rozhodování bude patřit akademickému senátu jako zastupitelskému sboru akademické obce, který bude přijímat hlavní rozhodnutí a dokumenty (zejména klíčový statut vysoké školy). V akademickém senátu budou zastoupeny všechny složky akademické obce. To, jak bude přesné složení senátu vypadat a jak budou nastaveny pravomoci a vztahy jednotlivých kurií v senátu navzájem, je přitom ponecháno výlučně na rozhodnutí vysoké školy samé. Obavy z omezování akademických svobod jsou tedy liché. *

Pro Jiří Zlatuška, emeritní rektor Masarykovy univerzity

Politické vlivy NE

Ano, akademické svobody jsou ohroženy snahou podřídit řízení a rozhodování o činnosti univerzit politickým vlivům. Mám to za nejdůležitější koncepční výhradu vůči zákonu a nejsem ochoten akceptovat „vysvětlování“, že nezávislost na politicích vlastně ani není potřebná, nebo „zobchodování“ podílů politiků v radách škol za ústupky mocných v jiných věcech.

Za poněkud zastydle považuji „pobouření“, které v těchto dnech artikuloval prezident a doplnil tím dřívější nehoráznosti označující studenty veřejných vysokých škol za parazity. Tvrzení, že akademické svobody nemohou mít vysoké školy, které zároveň čerpají veřejné prostředky, je opsaný z článku Jamese Buchanana z roku 1971. Tento nositel Nobelovy ceny za doktrínu veřejné volby ovšem tento pohled později označil za chybný. Přiznal, že ho napsal v rámci starého vyřizování si účtů s vysokou školou, která se k němu nezachovala dobře. Teze této práce zpětně nepovažoval myšlenky, které by měly být brány vážně nebo dále rozvíjeny či používány. Vysoké školy nemohou být „nezávislé“ ve smyslu neodpovědnosti a libovůle v konání. O to ale našim vysokým školám nikdy nešlo. Vysoké školy jistě musí působit v rámci své odpovědnosti vůči zákonu i veřejnosti. Ustanovování svých orgánů musí zcela oddělit od politického cyklu. Musí být „nezávislé“ v tom, že výsledek politických voleb nemůže měnit jejich obsazení v takovém stylu, jako to třeba nedávno politicky provedl premiér s Radou pro výzkum, vývoj a inovace. Vysoké školy musí být odpovědné vůči vymezení svého poslání v zákoně, tedy rozvoji poznání a šíření vzdělání na něm postaveného, a ne politickým preferencím. Pro toto vymezení používá čeština stejný termín „nezávislost“, nikoli však ve významu libovůle a absence omezení, nýbrž odpovědnosti poslání odděleného od politického vlivu.

Prezident i jeho nejlepší ministr jako by neznali význam toho, co říkají. Možná jim chybí alespoň základní politologické vzdělání. Nebo ho znají a manipulují záměrně. Pak jsou ovšem namíště i protesty studentů v ulicích. *

